LEONURUS TURKESTANICUS YER OSTKI QISMINDAN FLAVONOIDLAR OLINISH JARAYONINI O'RGANISH

To'qsonova N.D.
Umarova O.U.
Toshkent Farmatsevtika Instituti,Toshkent shahri, o'zbekiston Respublikasi
mail:ozodaumarova2609@gmail.com
Tel: +998 97 712 91 90
https://doi.org/10.5281/zenodo.12742325

Dolzarbligi. sintetik dorilarni yaratishda katta muvaffaqiyatlarga qaramay, zamonaviy tibbiyot amaliyotida tabiiy o'simlik preparatlaridan foydalanish ortib bormoqda. Dori vositalarining zamonaviy katalogida tabiiy o'simlik preparatlari taxminan 40% ni tashkil qiladi. Respublikamizda dorivor o'simliklarni o'rganish, ulardan bioaktiv moddalarni ajratib olish, farmakologik ta'sirini o'rganish bo'yicha ham ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.Bunda akademik S. Yunusov. nomidagi O'simlik moddalari kimyosi instituti olimlarining hissasi katta. Ularning izlanishlari natijasida bir qator mahalliy dorivor o'simliklar o'rganilib, ular tarkibidagi biologik faol moddalarni ajratish texnologiyasi ishlab chiqildi. Dorivor o'simliklarning biofaol moddalari asosida olingan dorilarning bir qismi alohida e'tiborga loyiq. Bizning tadqiqot ob'ekti - Turkiston Arslonquyrug'i yalpizdoshlar oilasiga mansub ko'p yillik va bir yillik o'tlar turkumiga kiradi . Umumiy 14 turi ma'lum. O'rta Osiyoda 4 turi o'sadi. Yer ustki qismi tarkibida ursulat kislotasi, staxidrin, flavonoidlar, shu jumladan rutin, giperosid, fenolkarbon kislotalar, alkaloidlar, taninlar, organik kislotalar, saponin mavjud. Damlama va nastoykasi yurak gipertoniya kasalliklari, asabiylikda (tinchlantiruvchi dori sifatida) qo'llaniladi. Toshkent, Samarqand va Surxondaryo viloyatlaridagi tog'li hudularida 2 turi uchraydi.

Maqsad: Flavanoidlarning yuqori miqdori va tegishli moddalarning eng kam miqdori bo'lgan ekstraktni olish.

Usul va uslublar. Leonurus Turkestanicus yer ustki qismlaridan flavonoidlar olish texnologiyasini yaratish usullari va materiallari, texnologik sikli bosqichma-bosqich o'rganildi. Xom ashyo 50% dan 90% gacha konsentratsiyali etil spirti bilan ekstraksiya qilingan. Aniqlanishicha, 70% etil spirti eng katta miqdorda flavonoidlarni chiqaradi, shuning uchun biz xom ashyo uchun ekstragent sifatida 70% etil spirtidan foydalanamiz. Zarrachalar hajmini kamaytirishning optimal darajasini aniqlash uchun xom ashyo maydalangan va turli teshik diametrli elakdan o'tkazilgan. Har bir partiyadan 0,5 kg xom ashyo olindi va ekstraktorga quyidagicha yuklandi: birinchi ekstraktorga - zarracha hajmi 2 mm dan kam bo'lgan maydalangan xom ashyo, ikkinchisiga - 2-4 mm, uchinchisiga 4-8 mm, to'rtinchisiga - 8 -12 mm maydalanmagan xom ashyo yuklangan. Ekstraksiya xuddi shunday tasvirlangan usulga muvofiq amalga oshirildi. Harorat rejimini o'rnatish uchun zarracha o'lchamlari 2-6 mm bo'lgan Leonurus Turkestanicusning 0,5 kg maydalangan yer ustki qismi to'rtta ekstraktorga solingan va "oyna" yupqa plyonka hosil bo'lguncha 70% etil spirti bilan to'ldirilgan. Birinchi ekstraktorda ekstraktsiya xona haroratida, ikkinchi ekstraktorda 37 ° C da, uchinchisida 45 ° C da, to'rtinchisida 70 ° C da olib borildi. . Olingan ekstraktlar tahlil qilindi.

Natija: maydalanmagan va chala maydalangan xom ashyo materiallaridan foydalanganda jarayon sekin kechishi aniqlandi. 4-8 mm hajmdagi zarralari bo'lgan maydalangan xom ashyodan flavonoidlar tezroq olinadi, lekin ekstrakt loyqa bo'lib chiqadi va tahlil qilish qiyin. Tajriba natijalaridan ma'lum bo'lishicha, flavonoidlarni 70% li etil spirti bilan ajratib olishda

harorat oshishi bilan ekstraktsiya tezligi oshadi va erituvchi sarfi kamayadi. 70 ° C haroratda ekstraktsiya materialning kamayishini tezlashtiradi, ammo hosil bo'lgan ekstrakt juda ko'p miqdordagi yot moddalarni o'z ichiga oladi. Bunday ekstraktdan flavonoidlar miqdorini aniqlash qiyin. Qattiq moddalarni xona haroratida (20-30°C) ajratib olish orqali qoniqarli natijalarga erishildi.